

นิพนธ์ต้นฉบับ

มุมมองเชิงระบบนิเวศต่อความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างในประเทศไทย : การวิเคราะห์พหุกรณี

วันรับ : 19 มิถุนายน 2567

วันแก้ไข : 9 กันยายน 2567

วันตอบรับ : 25 พฤศจิกายน 2567

มานิกา วิเศษสาธอร์, ส.ด.¹, ปิยพงศ์ แซ่ตั้ง, ศศ.ด.¹,

เสวียน แก้ววงษา, ศ.ม.²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อทำความเข้าใจเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างในประเทศไทยและระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง

วิธีการ : การศึกษาเชิงคุณภาพจากข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นรายงานข่าวความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างในปี พ.ศ. 2562 - 2566 ที่ปรากฏในสำนักข่าวระดับประเทศที่มีกองบรรณาธิการตรวจทาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์พหุกรณีและตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการสามเส้า

ผล : เหตุการณ์ที่สืบค้นได้ 52 กรณี มีเหตุการณ์ที่เข้าเกณฑ์การศึกษาและนำมาวิเคราะห์ 9 กรณี ส่วนใหญ่เป็นเหตุกราดยิง ผู้ก่อเหตุเป็นชาย ใช้อาวุธปืน ลงมือก่อเหตุคนเดียว และมีเหตุจูงใจเกี่ยวข้องกับความคิดสะสม ปัญหาการเงิน ปัญหาความสัมพันธ์ และปัญหาการปรับตัว การวิเคราะห์พหุกรณีโดยจำแนกปัจจัยตามระบบนิเวศพบว่า ระดับบุคคลมีต้นทุนทางจิตใจและประวัติความรุนแรงในอดีตเป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างมากต่อการแสดงความรุนแรง ระดับจุลภาคเกี่ยวข้องกับปัจจัยจากครอบครัวและความมั่นคงทางอาชีพและการเงิน ส่วนระดับมหภาคเกี่ยวข้องกับอิทธิพลจากชุมชนและการเรียนรู้ผ่านสื่อสาธารณะ

สรุป : ปัจจัยเชิงระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบวงกว้างมีหลายระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับจุลภาค และระดับมหภาค ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนและมีบทบาทร่วมกันในการกระตุ้นการก่อเหตุ

คำสำคัญ : การวิเคราะห์พหุกรณี, ความรุนแรง, ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง, ประเทศไทย, ระบบนิเวศ

ติดต่อผู้นิพนธ์ : มานิกา วิเศษสาธอร์; email: wisessathorn@gmail.com

Original article

An ecological systems approach to mass violence in Thailand: a multiple case study analysis

Received : 19 June 2024

Revised : 9 September 2024

Accepted : 25 November 2024

Manika Wisessathorn, Dr.P.H.¹, Piyapong Saetang, Ph.D.¹,Sawian Kaewwongsa, M.Econ.²Faculty of Education, Ramkhamhaeng University¹Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University²

Abstract

Objective: To gain insights into mass violence incidents in Thailand and involved ecological systems.

Methods: This study employed a qualitative research design, using secondary data from news reports published between 2019 and 2023 by national news agencies, which were vetted by their editorial teams. The data were analyzed through multiple case analysis and validated using the triangulation method.

Results: Of 52 identified mass violence incidents, nine met the study's inclusion criteria and were analyzed. The majority of these incidents were mass shootings, with the perpetrators predominantly male, acting alone, and using firearms. The primary motivations included cumulative stress, financial problems, relationship issues, and adjustment difficulties. An in-depth analysis of multiple cases, framed within the ecological systems perspective, identified key determinants at various levels. At the individual level, the psychological capitals and a history of personal violence were significant. At the microsystem and mesosystem levels, family dynamics and occupational/financial difficulties were prominent, given their proximity to individuals. At the exosystem and macrosystem levels, community influences and media exposure played a notable role.

Conclusion: The ecosystem of mass violence is multi-level, encompassing the individual, microsystem, mesosystem, exosystem, and macrosystem factors. These factors interact in intricate relationships, collectively contributing to the occurrence and escalation of such events.

Keywords: ecological systems, mass violence, multiple case study, Thailand, violence

Corresponding author: Manika Wisessathorn; email: wisessathorn@gmail.com

ความรู้เดิม : การศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงแต่ละกรณีอาศัยวิธีการศึกษาและแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งแม้ได้องค์ความรู้ที่กว้างขวางแต่ยังยากต่อการสรุปภาพรวม

ความรู้ใหม่ : การวิเคราะห์เหตุการณ์เหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยเชิงระบบนิเวศที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงแบ่งเป็น 3 ระดับ ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ ต้นทุนทางจิตใจและประวัติความรุนแรงในอดีต ปัจจัยระดับจุลภาค ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความมั่นคงทางอาชีพ และความมั่นคงทางการเงิน ปัจจัยระดับมหภาค ได้แก่ อิทธิพลจากชุมชนและการเรียนรู้จากสื่อสาธารณะ

ประโยชน์ที่จะนำไปใช้ : การสร้างความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดนโยบายและวางแนวทางการรับมือความรุนแรงที่ครอบคลุมปัจจัยสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม

บทนำ

ความรุนแรง หมายถึง การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเจตนาให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น ทั้งที่เป็นคนรู้จักและ/หรือคนแปลกหน้า ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีความจำเป็น เป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นอันตราย และเป็นไปโดยเจตนาทำร้ายหรือทำอันตราย¹⁻³ ปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นได้ในทุกบริบทของสังคม มีความหลากหลายซับซ้อน และส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคมในภาพรวม การลดความรุนแรงและส่งเสริมความสันติสุขในสังคมจึงเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยปรากฏอยู่ในเป้าหมายย่อย ได้แก่ เป้าหมายที่ 16.1 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และเป้าหมายที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ำนุชย์การกระทำทางเพศ และการแสวงประโยชน์ในรูปแบบอื่น⁴

ทั่วโลกมีเหยื่อจากการฆาตกรรมประมาณ 475,000 คนทุกปี⁵ ในประเทศไทยพบว่าความถี่ของความรุนแรงในครอบครัวระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2564 มีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง โดยตลอด 6 ปีเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว

9,386 ราย คิดเป็นอัตราเฉลี่ย 4 รายต่อวัน⁶ รายงานสถิติฐานความผิดคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2566 พบว่า ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ซึ่งถึงรวมข้อหาฆ่าผู้อื่น ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย พยายามฆ่า และข่มขืนกระทำชำเรา มีจำนวนการรับแจ้งคดี 13,824 คดีต่อปี มีการจับกุมผู้กระทำผิด 17,074 คน ซึ่งเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า มีจำนวนคดีที่รับแจ้งสูงขึ้น 1,051 คดีและมีจำนวนผู้กระทำผิดถูกจับกุมสูงขึ้น 2,431 คน⁶ ขณะที่รายงานของกรมราชทัณฑ์พบว่า ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายมีอัตราการกระทำผิดซ้ำสูงเป็นอันดับ 4 คิดเป็นร้อยละ 6.4⁷

ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง (mass violence) หมายถึง สถานการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกลุ่มคนในสังคมเป็นจำนวนมากหนึ่งในรูปแบบความรุนแรงลักษณะนี้ คือ การกราดยิง (mass shooting) ที่พบมากในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยปี ค.ศ. 2018 ถือเป็นปีที่เกิดเหตุกราดยิงมากถึง 9 ครั้ง ส่วนเหตุการณ์ที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตสูงสุดคือการกราดยิงที่ลาสเวกัสในปี ค.ศ. 2017 ที่มีผู้เสียชีวิตถึง 60 ราย⁸ สำหรับประเทศไทยมีเหตุกราดยิงครั้งใหญ่ที่รับรู้เป็นวงกว้างไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ได้แก่ ปี พ.ศ. 2563 เหตุกราดยิงที่ศูนย์การค้าและชุมชนใกล้เคียงในจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2565 เหตุกราดยิงที่ศูนย์เด็กเล็กและชุมชนใกล้เคียงในจังหวัดหนองบัวลำภู และปี พ.ศ. 2566 เหตุกราดยิงที่ห้างสรรพสินค้าในกรุงเทพมหานคร แม้การรับมือในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันเนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธปืน การรับมือของหน่วยงานความปลอดภัย และวัฒนธรรมและค่านิยมที่มีผลต่อการรับรู้และตอบสนองต่อเหตุการณ์⁹ แต่เนื่องจากความรุนแรงเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ไม่สามารถคาดเดาได้ จึงส่งผลกระทบให้กับเหยื่อผู้รอดชีวิตเกิดความรู้สึกไร้หนทาง บาดแผลทางจิตใจ และปฏิกิริยาทางอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ความโกรธ ความเศร้า ความกลัว ความคับข้องใจ ความสิ้นหวัง และความรู้สึกไม่ปลอดภัย จนอาจเป็นโรคหรือความผิดปกติทางจิตเวช นอกจากนี้เหตุการณ์ที่มีผลกระทบในวงกว้างเหล่านี้ยังส่งผลกระทบทางจิตใจต่อชุมชนและประชาชนในพื้นที่ซึ่งไม่ใช่เหยื่อโดยตรง เช่น ความรู้สึกไม่ปลอดภัยและหวาดกลัวใน

ที่สาธารณะ รวมทั้งส่งผลถึงเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า ความรุนแรงทั่วไป^{8,10}

สาเหตุของความรุนแรงมักมีความซับซ้อน จำเป็น ต้องอาศัยแนวคิดเชิงระบบที่ช่วยให้มองเห็นองค์รวมของ สถานการณ์ได้อย่างกระจ่าง แนวคิดระบบนิเวศ (ecological systems theory) ของ Bronfenbrenner¹¹ ซึ่งเน้น การอธิบายปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างปัจจัยที่ใกล้ชิดตัว บุคคลที่สุดจนถึงปัจจัยระดับมหภาคในลักษณะของระบบย่อย ที่ซ้อนกัน^{12,13} จึงถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในการทำความเข้าใจ พฤติกรรมสุขภาพ การขับเคลื่อนนโยบายสุขภาพ และการออกแบบโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย และการเลิกบุหรี่¹⁴⁻¹⁸ เช่นเดียวกับพฤติกรรมความรุนแรง ซึ่งมีได้เกิดขึ้นในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเท่านั้น การศึกษาของ Flynn และ Mathias¹⁹ พบว่า ความรุนแรง ระหว่างบุคคล (interpersonal violence) มักเกิดใน ครอบครัวหรือชุมชนและส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตระดับ บุคคล ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (structural Violence) มักเกิดจากความไม่เท่าเทียมทางสังคม เช่น ความยากจนและ ความเหลื่อมล้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต โดยรวม ส่วนความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ (symbolic violence) เกี่ยวข้องกับการครอบงำทางวัฒนธรรมที่ทำให้กลุ่มด้อยอำนาจ รู้สึกด้อยค่า ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการยอมรับใน อัตลักษณ์ของตนเอง การป้องกันความรุนแรงจึงต้องอาศัย การขับเคลื่อนร่วมกันแบบพหุระดับ เช่น การสร้างนโยบายที่ ส่งเสริมความเท่าเทียม การพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ ปลอดภัย และการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง ในระดับบุคคล โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขรากเหง้าของ ปัญหาและสร้างโครงสร้างสังคมที่ส่งเสริมความปลอดภัยใน ระยะยาว^{1,20}

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจ เหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างใน ประเทศไทย โดยประยุกต์แนวคิดระบบนิเวศมาใช้เป็น กรอบแนวคิดในการสำรวจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง ที่มีผลกระทบในวงกว้าง

วิธีการ

การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์พหุกรณี (multiple case study analysis) จากข้อมูลหตุยภูมิเกี่ยวกับ

ข่าวสถานการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ

ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างในการศึกษานี้ หมายถึง เหตุการณ์ที่มีการกระทำความรุนแรงทางร่างกาย ต่อผู้อื่นโดยเจตนา ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกใน ครอบครัว ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) เป็นเหตุการณ์ใหญ่ที่ทำให้เกิดการรับรู้ต่อสาธารณะหรือ สังคมในวงกว้าง โดยปรากฏในสำนักข่าวระดับประเทศ อย่างน้อย 5 แห่ง 2) มีผู้ถูกกระทำจำนวนมากและ/หรือ ผู้ถูกกระทำเป็นกลุ่มเปราะบาง เช่น นักเรียน เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ และผู้ป่วย 3) เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้มีผู้เสียชีวิต 4) เกิดในสถานที่ซึ่งรับรู้ว่าเป็นสถานที่ปลอดภัย มีโอกาสเกิด ความรุนแรงน้อย หรือมีระบบรักษาความปลอดภัย เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ห้างสรรพสินค้า และสถานที่ราชการ และ 5) มีการระบุตัวผู้ต้องหาที่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 : การกำหนดขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านประเภทความรุนแรง เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ 1) เป็นความรุนแรงทางร่างกายที่ส่งผลให้เกิด การบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิต และ 2) เป็นการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้อื่นโดยเจตนา ทั้งที่เป็นสมาชิกในครอบครัว คนรู้จัก และคนแปลกหน้า เกณฑ์การคัดออก คือ ความรุนแรง ที่เกิดจากการกระทำต่อตนเอง ความรุนแรงทางการเมืองหรือ ความมั่นคง หรือความรุนแรงจากอุบัติเหตุ

ขอบเขตด้านการเข้าถึงข้อมูล เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ 1) เป็นข้อมูลที่เผยแพร่สาธารณะ 2) เกิดขึ้นในรอบ 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2562 - 2566) ในพื้นที่ประเทศไทย และ 3) สามารถสืบค้นได้จากโปรแกรมค้นหาและ/หรือสำนักข่าว ที่มีบรรณาธิการหรือผู้ตรวจทาน

ขั้นตอนที่ 3 : การกำหนดคำสำคัญและลำดับขั้นตอน ในการสืบค้นข้อมูล

ระบุคำสืบค้นเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบ ในวงกว้างที่สอดคล้องตามนิยามและขอบเขตที่กำหนดไว้ โดยจัดลำดับการสืบค้นจากภาพรวมไปสู่รายละเอียดเชิงลึก ของแต่ละกรณี แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสืบค้นภาพรวม โดยกำหนดคำสำคัญสำหรับการสืบค้นผ่านฐานข้อมูล Google ได้แก่ “ที่สุดแห่งปี...” “อาชญากรรมสะเทือนสังคม”

“รวมข่าวเด่นดังปี...” “สรุปข่าวอาชญากรรมในรอบปี...” “คดีดังอาชญากรรมสะเทือนสังคมแห่งปี...” และ “ข่าวอาชญากรรม...” ขั้นที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของผลการสืบค้นกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ขั้นที่ 3 การตรวจสอบการรับรู้ต่อสาธารณะของผลการสืบค้นโดยการตรวจสอบในฐานข้อมูล Newscenter X ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏในสำนักข่าวระดับประเทศอย่างน้อย 5 แห่ง และขั้นที่ 4 การตรวจสอบรายละเอียดของเหตุการณ์รายกรณี โดยนำผลการสืบค้นแต่ละเหตุการณ์มาตรวจสอบรายละเอียดที่เป็นประเด็นสำคัญ

ขั้นตอนที่ 4 : การสืบค้น ประเมินคุณภาพ และคัดกรองข้อมูล

สืบค้นข้อมูลตามลำดับที่กำหนดไว้ พร้อมกับตรวจสอบคุณภาพและคัดกรองข้อมูลให้มีความสอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ขอบเขตการศึกษา และการรับรู้สาธารณะในแต่ละขั้น จากนั้นตรวจสอบรายละเอียดสำคัญของเหตุการณ์ที่เข้าเกณฑ์เป็นรายกรณี ได้แก่ วันที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ จำนวนผู้ก่อเหตุ เพศ อายุ และอาชีพผู้ก่อเหตุ สถานะของผู้ก่อเหตุในปัจจุบัน อาวุธที่ใช้ จำนวนผู้เสียชีวิต จำนวนผู้บาดเจ็บ เหตุฉุกเฉินที่ปรากฏตามรายงานข่าว และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ก่อเหตุกับผู้ก่อการกระทำ ดำเนินการโดยผู้วิจัยทั้ง 3 คน เพื่อให้มุมมองทั้งด้านจิตวิทยา (insider viewpoints) และเศรษฐศาสตร์ (outsider viewpoints)

ขั้นตอนที่ 5 : การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพแบบพหุกรณี เปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของปรากฏการณ์ในแต่ละกรณี เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันภายใต้แนวคิดทฤษฎีเดียวกัน ซึ่งช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ได้อย่างลึกซึ้งกว่าการวิเคราะห์กรณีเดียวและมีความยืดหยุ่นในการบูรณาการองค์ความรู้เชิงทฤษฎีเพื่อขยายความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา²⁶ โดยผู้วิจัยทั้ง 3 คนวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละกรณีศึกษาอย่างอิสระ เน้นการพิจารณาข้อมูลจากข่าวที่สกัดมาว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยในระบบนิเวศระดับใดและปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมรุนแรงในแต่ละกรณีในลักษณะใด ปัจจัยที่ผู้ประเมินทุกคนแสดงความเห็นสอดคล้องกันมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงอย่างชัดเจนถูกจัดเป็น high predictive factor โดยการศึกษาจัดกลุ่มปัจจัยเป็น 3 ระดับ ระดับที่ 1

ปัจจัยระดับบุคคล (individual level) ครอบคลุมลักษณะประชากรศาสตร์ ปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยทางจิตวิทยา ความผิดปกติทางจิต และประวัติเกี่ยวกับความรุนแรง ระดับที่ 2 ระบบจุลภาค ครอบคลุมปัจจัยที่อยู่ใกล้กับตัวบุคคลมากที่สุด แบ่งเป็น microsystem ซึ่งแสดงปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชิดกับบุคคล เช่น ครอบครัว ผู้ดูแล เพื่อน โรงเรียน และที่ทำงาน และ mesosystem ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นใน microsystem และส่งผลกระทบร่วมกันต่อพฤติกรรมของบุคคล และระดับที่ 3 ระบบมหภาค แบ่งเป็น exosystem ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพแวดล้อมในชุมชน บริการทางสังคม และสื่อ และ macrosystem ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยจากสังคมและวัฒนธรรม เช่น ค่านิยมของสังคม บรรทัดฐานทางสังคม อุดมคติของสังคม ประเพณี และความเชื่อทางวัฒนธรรม และกฎหมายและการบังคับใช้²²⁻²⁶

จากนั้นใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation)²⁷ โดยผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาประชุมร่วมกันเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นทั้งในส่วนที่เห็นพ้องและเห็นต่าง กรณีพบความเห็นต่างอาศัยการอภิปรายร่วมกันเพื่อให้ผู้วิจัยแต่ละคนเสนอเหตุผลและหลักฐานภายใต้กรอบแนวคิดระบบนิเวศที่สนับสนุนความคิดเห็นของตน พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่มีข้อมูลต้นฉบับมีความคลุมเครือหรือไม่เพียงพอ

การรับรองจริยธรรมการวิจัย

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่องการวิเคราะห์แนวโน้มและทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรงในสังคมไทย ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายเลขการรับรอง RU-HRE 67/0011 วันที่ 24 มกราคม 2567

ผล

การสืบค้นภาพรวมพบเหตุการณ์ที่เข้าข่าย 52 กรณี มีเหตุการณ์ที่สอดคล้องตามเกณฑ์นิยามเชิงปฏิบัติการ ขอบเขตการศึกษา และการรับรู้สาธารณะทั้งหมด 9 กรณี ดังแสดงในตารางที่ 1 เป็นความรุนแรงจากการกราดยิง 5 กรณี (ร้อยละ 55.6) ฆาตกรรมต่อเนื่อง 2 กรณี (ร้อยละ 22.2) การใช้อาวุธปล้นทรัพย์ 1 กรณี (ร้อยละ 11.1) และ

ความรุนแรงระหว่างองค์กร 1 กรณี (ร้อยละ 11.1) เหตุการณ์ส่วนใหญ่มีผู้ก่อเหตุเป็นชายและลงมือก่อเหตุคนเดียว (ร้อยละ 88.9) มีเพียง 1 กรณีที่มีผู้ก่อเหตุเป็นหญิงและเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างองค์กรที่มีผู้ก่อเหตุมากกว่า 1 คน ผู้ก่อเหตุส่วนใหญ่ถูกจับและยังมีชีวิตอยู่ 6 กรณี (ร้อยละ 66.7) ถูกวิสามัญในวันเกิดเหตุ 3 กรณี (ร้อยละ 33.3) รายละเอียดจำแนกตามประเภทของเหตุการณ์ดังนี้

เหตุการณ์กราดยิง มี 5 กรณี ผู้ก่อเหตุทุกกรณีเป็นชาย อายุ 23 - 34 ปี ก่อเหตุคนเดียว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหรือเคยประกอบอาชีพรับราชการ และอาวุธหลักที่ใช้เป็นปืน มีเพียง 1 กรณีที่ผู้ก่อเหตุเป็นนักเรียนและใช้อาวุธเทียมปืนทำร้ายเหยื่อทั้งที่เป็นคนรู้จักและคนแปลกหน้า มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 2 - 31 คน ในจำนวนนี้มีกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กหรือผู้สูงอายุรวมอยู่ด้วย สถานที่ก่อเหตุเป็นพื้นที่สาธารณะ เช่น ศูนย์การค้า ศูนย์เด็กเล็ก และโรงพยาบาล เหตุจูงใจตามรายงานข่าวส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับความเครียดสะสม ปัญหาการเงิน ปัญหาความสัมพันธ์ และปัญหาการปรับตัว ผู้ก่อเหตุเสียชีวิตจากการถูกวิสามัญ 3 กรณี ถูกจับ 2 กรณี

ฆาตกรรมต่อเนื่อง มี 2 กรณี ผู้ก่อเหตุเป็นชายและหญิง อายุ 41 และ 36 ปี ตามลำดับ ก่อเหตุคนเดียว ไม่ได้ประกอบอาชีพที่ชัดเจน ใช้อาวุธที่ไม่ใช่ปืนก่อเหตุ เช่น ยาพิษ เชือก สายไฟ และจับกดน้ำ เหยื่อส่วนใหญ่เป็นผู้ที่รู้จักกับผู้ก่อเหตุ บางรายเป็นคนในครอบครัว เพื่อน หรือเพื่อนร่วมงาน มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 6 และ 14 คน ตามลำดับ ก่อเหตุหลายพื้นที่และหลายช่วงเวลา เหตุจูงใจตามรายงานข่าวเป็นการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาเพื่อทรัพย์สินหรือจากความรู้สึกส่วนตัว ผู้ก่อเหตุทั้ง 2 กรณีถูกจับ

เหตุการณ์ใช้อาวุธปล้นทรัพย์ มี 1 กรณี ผู้ก่อเหตุเป็นชาย อายุ 38 ปี ประกอบอาชีพรับราชการ ใช้อาวุธปืนก่อเหตุ มีผู้เสียชีวิต 3 คน เหตุจูงใจตามรายงานข่าวเป็นปัญหาส่วนตัวและปัญหาการเงิน ผู้ก่อเหตุถูกจับ

ความรุนแรงระหว่างสถาบัน มี 1 กรณี มีผู้ก่อเหตุมากกว่า 2 คน อายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น ใช้อาวุธปืนและมีดก่อเหตุก่อเหตุในพื้นที่สาธารณะ เหตุจูงใจตามรายงานข่าวคือเจตนาทำร้ายคู่อริต่างสถาบันซึ่งผู้เกี่ยวข้องมีทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน มีเหยื่อที่เป็นคู่อริต่างสถาบันเสียชีวิต 1 คน และเหยื่อจากลูกหลงเสียชีวิตอีก 1 คน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างตามแนวคิดระบบนิเวศสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับจุลภาค (ครอบคลุม microsystem และ mesosystem) และระดับมหภาค (ครอบคลุม exosystem และ macrosystem) โดยระดับบุคคลมีปัจจัยสำคัญ (high predictive factor) ได้แก่ ต้นทุนทางจิตใจและประวัติความรุนแรงในอดีต โดยต้นทุนทางจิตใจหมายถึงคุณลักษณะติดตัวบุคคลที่ผ่านการหล่อหลอมจากประสบการณ์ในอดีตทั้งหมดที่ผ่านมาซึ่งมีผลต่อความเข้มแข็งทางจิตใจและทักษะการจัดการกับปัญหา ขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ในระดับนี้ เช่น ประวัติการเจ็บป่วยทางจิต การใช้สารเสพติด ความชื่นชอบอาวุธ และชีววิทยาส่วนบุคคล มีผลแตกต่างกันออกไปในแต่ละกรณี ระดับจุลภาคมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และที่ทำงาน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยเรียนและวัยทำงาน เช่น การขาดความผูกพันในครอบครัว การถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน หรือความไม่มั่นคงในอาชีพและการเงิน ส่วนระดับมหภาคมีปัจจัยจากชุมชน สื่อสาธารณะ และการเข้าถึงบริการทางสังคม โดยพบว่าสื่อสาธารณะมีบทบาทในการกระตุ้นและสร้างแบบแผนพฤติกรรมความรุนแรงผ่านการเลียนแบบและการเสริมแรง ขณะที่บริการทางสังคม เช่น การตรวจสุขภาพจิต แม้ช่วยลดความเสี่ยงได้บางส่วน แต่ยังคงมีการดูแลต่อเนื่องเพื่อป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงในระยะยาว รายละเอียดดังตารางที่ 2

วิจารณ์

ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างที่เกิดขึ้นในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2562 - 2566 เป็นเหตุกราดยิงมากที่สุด ผู้ก่อเหตุเกือบทุกเหตุการณ์เป็นชายและลงมือก่อเหตุคนเดียว เหตุจูงใจตามรายงานข่าวส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ ความเครียดสะสม ปัญหาการเงิน ความสัมพันธ์ และการปรับตัว สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาในต่างประเทศ^{22,28-33} และการศึกษาในประเทศไทยที่พบว่าสาเหตุของปัญหาความรุนแรงในสังคมไทยเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความบกพร่องในการควบคุมตนเอง การติดแอลกอฮอล์และสารเสพติด ความแตกแยกในครอบครัว การเข้าถึงอาวุธปืนโดยง่าย ปัญหาเศรษฐกิจ ทศนคติที่มองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ การเผยแพร่เนื้อหาความรุนแรงผ่านสื่อเป็นประจำ และ

ตารางที่ 1 เหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง (mass violence) ปี พ.ศ. 2562 - 2566

คดีที่	ปี	ลักษณะเหตุการณ์	จำนวนผู้ก่อเหตุ	เพศผู้ก่อเหตุ	อายุผู้ก่อเหตุ	สถานะผู้ก่อเหตุ	อาชีพผู้ก่อเหตุ	อาวุธที่ใช้ก่อเหตุ	จำนวนผู้เสียชีวิต	จำนวนผู้บาดเจ็บ	ความเสียหายและผู้ก่อเหตุเหยื่อ	สถานที่เกิดเหตุ	เหตุจูงใจตามรายงานข่าว
C1	2566	ความรุนแรงระหว่างสถาบัน	> 2	ชาย	วัยรุ่น	ถูกจับ	นักศึกษา	ปืนปากกาและอาวุธมืด	2	-	คนแปลกหน้าและคู่อริ	พื้นที่สาธารณะหน้าศูนย์การค้า ทท.อาชญากรรม	มีเป้าหมายชัดเจนใจดำ เพราะศักดิ์ศรีระหว่างสถาบัน มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม ประกอบด้วยอดีตศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน
C2	2566	กราดยิง	1	ชาย	14	ถูกจับ	นักเรียน	ปืนแบบลูกกันดัดแปลง	3	4	คนแปลกหน้า	ศูนย์การค้า ทท.	ยังไม่ทราบเหตุจูงใจที่แน่ชัด
C3	2566	ฆาตกรต่อเนื่อง	1	หญิง	36	ถูกจับ	อดีตภรรยาข้าราชการ	ยาไซยาไนด์	14	1	คนรู้จัก	หลายพื้นที่ในไทย : นครปฐม มุกดาหาร กาญจนบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร ราชบุรี และอุดรธานี	คาดว่าเป็นการประสังเสียดได้มีเพียงทรัพย์สินโดยชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายของผู้ก่อเหตุส่วนใหญ่คือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตำรวจ
C4	2566	กราดยิง	1	ชาย	29	เสียชีวิต	อดีตพนักงานราชการ	ปืนกลไก-19	3	5	คนแปลกหน้าและเพื่อนบ้าน	หมู่บ้านจัดสรร จ.เพชรบุรี	คาดว่าเกิดจากความเครียดที่จะต้องไปขึ้นศาล กรณีทะเลาะวิวาทกับเพื่อนบ้าน จนสุดท้ายก่อเหตุยิงผู้ก่อเหตุ
C5	2565	กราดยิง	1	ชาย	34	เสียชีวิต	อดีตข้าราชการ	อาวุธมีดปืน 9 มม. และปืนลูกซอง	38 (เป็นเด็ก 24 คน)	10 (รวมเด็กเล็ก)	คนแปลกหน้าและคนรู้จัก	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จ.หนองบัวลำภู	คาดว่าเกี่ยวข้องกับความเครียด การใช้สารเสพติด การกลั่นแกล้งบุตรของผู้ก่อเหตุ การถูกให้ออกจากงาน และการถูกคนในท้องถิ่นตั้งคำถามถึงภูมิหลังของพื้นที่ใหม่
C6	2564	กราดยิง	1	ชาย	23	ถูกจับ	อดีตข้าราชการ	ปืนจิกซาวเออร์และปืนลูกไม่ติดเชื้อโคโรด	2 (ผู้สูงอายุติดเชื้อโคโรด 1 คน)	ไม่มีรายงาน	คนแปลกหน้า	โรงพยาบาลสนาม จ.ปทุมธานี	ยังไม่ทราบเหตุจูงใจที่แน่ชัด
C7	2563	กราดยิง	1	ชาย	31	เสียชีวิต	ข้าราชการ	ปืนเอ็ม 60 และปืนเล็กยาว	31	58	คนแปลกหน้าและคนรู้จัก	ศูนย์การค้าและพื้นที่สาธารณะ จ.นครราชสีมา	ความคับแค้นผู้บังคับบัญชาเรื่องบ้านพักสวัสดิการ

ตารางที่ 1 เหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง (mass violence) ปี พ.ศ. 2562 - 2566 (ต่อ)

คดีที่	ปี	ลักษณะเหตุการณ์	จำนวนผู้ก่อเหตุ	เพศผู้ก่อเหตุ	อายุผู้ก่อเหตุ	สถานะผู้ก่อเหตุ	อาชีพผู้ก่อเหตุ	อาวุธที่ใช้ก่อเหตุ	จำนวนผู้เสียชีวิต	จำนวนผู้บาดเจ็บ	ความสัมพันธ์ผู้ก่อเหตุและเหยื่อ	สถานที่เกิดเหตุ	เหตุจริงใจตามรายงานข่าว
C8	2563	ใช้อาวุธปล้นทรัพย์	1	ชาย	38	ถูกจับ	ข้าราชการ	ปืนพกกึ่งอัตโนมัติ	3 (รวมเด็กชาย 2 ขวบ)	4	คนแปลกหน้า	ศูนย์การค้า จ.ลพบุรี	ปัญหาส่วนตัวและปัญหาการเงินของตัวเอง
C9	2562	ฆาตกรรมต่อเนื่อง	1	ชาย	41	ถูกจับ	รับจ้างทั่วไป	สายไฟรัดคอ บีบคอ กัดหน้า	6	ไม่มีรายงาน	คนรู้จัก และคนในครอบครัว	หลายพื้นที่ในไทย : มุกดาหาร ลำปาง ตัง อุดรธานี และบุรีรัมย์	ฆาตกรรมโดยเจตนา แต่ยังไม่ทราบเหตุ จูงใจที่แน่ชัด

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง จำแนกตามแนวคิดระบบนิเวศ

ปัจจัยเชิงระบบนิเวศ	กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง	ผลกระทบต่อพฤติกรรมความรุนแรง
ระดับบุคคล (individual level)		
1.1 ปัจจัยด้านจิตวิทยา (ต้นทุนทางจิตใจ)	ทุกกรณี	ปัจจัยนี้เป็น high predictive factor เนื่องจากมีคุณลักษณะภายในที่ติดตัวบุคคลผ่าน การหล่อหลอมจากประสบการณ์ในอดีตและเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับ สิ่งแวดล้อม มีลักษณะเป็นนามธรรมและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เกี่ยวข้องกับความ คิด ความคาดหวัง อารมณ์ และแรงจูงใจจากภายในที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมภายนอกของ บุคคล จึงยากต่อการสังเกตการเปลี่ยนแปลงในระยะเริ่มต้นและยากต่อการทำนายหรือ ควบคุม ต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมหลายมิติและมีรายละเอียดมากพอ เช่น พัฒนาการวัยเด็ก การเรียนรู้ ศีลธรรม ทักษะคิด ความเข้มแข็งทางใจ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การยับยั้งชั่งใจ การจัดการอารมณ์ และการจัดการปัญหา
1.2 ประวัติการเจ็บป่วย/การรักษาทาง จิตเวช	C2, C4, C6, C9	กรณี C2, C4, C6, และ C9 มีประวัติการเจ็บป่วยทางจิตหรือได้รับการรักษามาก่อน ส่วนกรณีอื่น ๆ ยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้หรือ ผู้ก่อเหตุไม่เข้าสู่ระบบบริการด้านสุขภาพจิต ทั้งนี้ ไม่สามารถให้ข้อสรุปอย่างเหมารวมได้ว่า ผู้ที่มีประวัติการเจ็บป่วยทางจิตทุกคนเป็นผู้ก่อเหตุรุนแรง เนื่องจากมีเพียงบางโรคหรือ บางกลุ่มโรคเท่านั้นที่ส่งผลให้ผู้ป่วยแสดงความรุนแรง และยังมีปัจจัยกระตุ้นอีกหลายปัจจัย ที่ส่งผลให้ผู้ก่อเหตุทั้งโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ในทางกลับกัน ผู้ที่ไม่มีอาการทางจิตก็อาจ ก่อเหตุรุนแรงได้ หากได้รับปัจจัยกระตุ้นที่มีความเข้มข้นมากพอ
1.3 ประวัติเกี่ยวกับความรุนแรงในอดีต	ทุกกรณี ยกเว้น C2, C8 ไม่มี ข้อมูลเพียงพอ	ปัจจัยนี้เป็น high predictive factor เนื่องจากประวัติความรุนแรงในอดีตทั้งในฐานะ ผู้กระทำและผู้ถูกระบุว่ามีผลต่อการคาดการณ์การแสดงความรุนแรงในฐานะผู้กระทำ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม การสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการปกป้องตนเอง โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ถูกกระตุ้นหรือรู้สึกหมดหนทาง
1.4 ประวัติการใช้แอลกอฮอล์/สารเสพติด	C5, C6, C7	กรณี C5, C6 และ C7 เป็นไปตามมุมมองทางทฤษฎีผลกระทบของการใช้แอลกอฮอล์และ สารเสพติดต่อการแสดงพฤติกรรมความรุนแรง แต่มีข้อสังเกตจากกรณี C8, C3, และ C9 ยังไม่มีข้อมูลชี้ชัดว่าการแสดงความรุนแรงต่อเหยื่อหลาย ๆ ครั้งเป็นผลจากการใช้ แอลกอฮอล์และสารเสพติด แต่น่าจะเกิดจากปัจจัยทางจิตวิทยา การเจ็บป่วยทางจิตที่มี อยู่เดิม และปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ
1.5 ความรู้สึกขึ้นช้อบอาวุธ	ทุกกรณี ยกเว้น C3, C9 ไม่มี ข้อมูลเพียงพอ	เป็นปัจจัยทางจิตวิทยาอีกชนิดหนึ่งที่มีคุณลักษณะติดตัวและสามารถพัฒนาไปเป็นแบบแผน บุคลิกภาพของบุคคลได้ แต่ยังไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปที่ชี้ชัดได้ว่าผู้ที่ขึ้นช้อบอาวุธจะ นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมความรุนแรงทุกกรณี ทั้งนี้เป็นเพราะยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อ การตัดสินใจใช้อาวุธ โดยเฉพาะโอกาสการเข้าถึงอาวุธ หากบุคคลที่มีความรู้สึกขึ้นช้อบอาวุธ สามารถเข้าถึงอาวุธได้และขาดต้นทุนทางจิตใจที่เข้มแข็งพอ เช่น ความเข้มแข็งทางใจ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความยับยั้งชั่งใจ และการรับมือกับปัญหาที่เหมาะสม บุคคลกลุ่มนี้ ก็มีแนวโน้มใช้อาวุธในการก่อเหตุรุนแรงได้
1.6 ปัจจัยด้านชีววิทยา	ไม่มีข้อมูลเพียงพอ	การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับชีววิทยาส่วนบุคคลมีน้อย เนื่องจากการตรวจด้านชีววิทยามี ค่าใช้จ่ายสูงและไม่เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคดีโดยตรง
ระดับจุลภาค (microsystem และ mesosystem)		
2.1 ปัจจัยจากครอบครัว (ครอบครัวเดิม และครอบครัวปัจจุบัน)	ทุกกรณี ยกเว้น C1, C6, C7 ไม่มี ข้อมูลเพียงพอ	ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวเดิมในกรณีส่วนใหญ่ไม่ได้รับการเผยแพร่สาธารณะ เบื้องต้นพบว่า กรณี C2 และ C9 มีข้อมูลสนับสนุนว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยจากครอบครัวเดิมและการเลี้ยงดู เช่น ความแตกแยก การขาดความผูกพัน การขาดทักษะเลี้ยงดู การขาดพื้นที่ปลอดภัย และ การใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติดในครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อการหล่อหลอมแบบแผน บุคลิกภาพและต้นทุนทางจิตใจ ขณะที่กรณี C3, C4, C5 และ C8 เกี่ยวข้องกับปัจจัยจาก ครอบครัวปัจจุบัน โดยเป็นปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความเป็นอยู่ และความมั่นคงทางการเงินของครอบครัว โดยเฉพาะผู้นำครอบครัวที่เผชิญ ความกดดัน ขาดต้นทุนทางใจ ขาดทักษะการจัดการปัญหา หรือขาดการสนับสนุนทางสังคม อาจส่งผลให้เกิดความรู้สึกหมดหนทางและมีการตอบสนองที่อิงอารมณ์มากกว่าการใช้ เหตุผล

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง จำแนกตามแนวคิดระบบนิเวศ (ต่อ)

ปัจจัยเชิงระบบนิเวศ	กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง	ผลกระทบต่อพฤติกรรมความรุนแรง
2.2 ปัจจัยจากโรงเรียนและเพื่อน	C1, C2	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงในผู้ก่อเหตุที่อยู่ในวัยเรียน เนื่องจากเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญสำหรับวัยนี้ เช่น การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน การปรับตัวในโรงเรียน การถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน การเปลี่ยนหรือออกจากโรงเรียนกลางคัน รวมถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมของความรุนแรงในโรงเรียน พบว่ากรณี C1 ซึ่งมีผู้ก่อเหตุมากกว่า 1 คนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ผ่านการสังเกตต้นแบบและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เช่น การคล้อยตาม เชื้อพัง และการยินยอมกลุ่มหรือผู้มีอำนาจในกลุ่ม ขณะที่กรณี C2 เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางลบจากโรงเรียนและเพื่อนในอดีต ซึ่งอาจเป็นปมในใจที่สะสมไว้เมื่อมีแรงขับ ปัจจัยกระตุ้น หรือมีปัญหาสุขภาพจิตร่วมด้วย จึงผลักดันเป็นการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงต่อผู้อื่นได้
2.3 ปัจจัยจากที่ทำงาน ความมั่นคงทางอาชีพ และความมั่นคงทางการเงิน	ทุกกรณี ยกเว้น C1, C2	เป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญที่พบในผู้ก่อเหตุวัยผู้ใหญ่หรือวัยทำงานทุกกรณี เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของความต้องการพื้นฐานของบุคคลด้านความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) พบว่าการสูญเสียความมั่นคงปลอดภัยผลักดันให้ผู้ก่อเหตุแสวงหาทางออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละกรณี ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และต้นทุนทางจิตใจ เช่น ทักษะการจัดการปัญหาและการปรับตัว
ระดับมหภาค (exosystem และ macrosystem)		
3.1 ปัจจัยจากชุมชน	ไม่มีข้อมูลเพียงพอ	ในที่นี้ ชุมชน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมรอบตัวที่บุคคลอาศัยอยู่ รวมไปถึงค่านิยมและทัศนคติของสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน พบว่า ไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจากชุมชนและพฤติกรรมความรุนแรงจากกรณีศึกษาได้ เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ เบื้องต้นว่าการก่อเหตุจากชุมชนเมืองกับต่างจังหวัดอาจมีสาเหตุที่แตกต่างกัน สำหรับการก่อเหตุในชุมชนเมืองที่มีผู้ก่อเหตุในวัยเรียน (กรณี C1 และ C2) ปัจจัยจากชุมชนอาจยังไม่มีบทบาทมากนักเมื่อเทียบกับปัจจัยจากครอบครัว โรงเรียน และกลุ่มเพื่อน ขณะที่การก่อเหตุในชุมชนต่างจังหวัดที่มีผู้ก่อเหตุเป็นผู้ใหญ่หรือวัยทำงาน (กรณี C4, C5 และ C7) อาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยจากชุมชนที่ชัดเจนกว่าเนื่องจากเหยื่อมักเป็นสมาชิกในชุมชนเดียวกับผู้ก่อเหตุซึ่งมีความใกล้ชิดกันมากกว่าชุมชนเมือง
3.2 ปัจจัยจากสื่อสาธารณะ	ทุกกรณี	แม้ข้อมูลในประเด็นนี้ของแต่ละกรณีศึกษาไม่มีความชัดเจน แต่เนื่องจากสื่อสาธารณะเป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงผู้คนจำนวนมากได้ง่าย รวดเร็ว แต่ควบคุมได้ยาก การนำเสนอความรุนแรงผ่านสื่อเป็นปัจจัยส่งผลต่อกระบวนการรับรู้และเรียนรู้ของบุคคล เช่น การยอมรับความเคยชิน และการเลียนแบบความรุนแรง โดยเฉพาะเมื่อบุคคลสังเกตเห็นว่าผู้ที่แสดงพฤติกรรมความรุนแรงบางครั้งกลับได้รับการเสริมแรงหรือไม่ได้รับผลกระทบตามควรแก่เหตุ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเลียนแบบด้วยความคาดหวังว่าจะได้ผลลัพธ์แบบเดียวกัน
3.3 การเข้าถึงบริการทางสังคม เช่น บริการตรวจสุขภาพ การตรวจสุขภาพจิต	C2, C6	อาจเป็นปัจจัยป้องกันต่อพฤติกรรมความรุนแรง พบว่าผู้ก่อเหตุในกรณี C2 และ C6 ได้รับการวินิจฉัยว่ามีปัญหาสุขภาพจิตก่อนเกิดเหตุ แต่ไม่ได้รับการรักษาที่ทันเวลา ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

การขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรง³⁴⁻³⁶ อย่างไรก็ตาม การศึกษาเหล่านี้วิเคราะห์ ความรุนแรงหลากหลายประเภทร่วมกัน ซึ่งรวมถึงความรุนแรง ต่อตนเองในรูปแบบการฆ่าตัวตาย ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และผู้สูงอายุ อาชญากรรม และการก่อการร้าย ขณะที่การศึกษานี้สรุปข้อค้นพบเฉพาะ ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างจากการวิเคราะห์ทุกกรณี โดยพิจารณาปัจจัยด้านระบบนิเวศ อีกทั้งการศึกษานี้ได้จำแนก ปัจจัยตามระดับอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมความรุนแรง ซึ่งมีดังนี้

ปัจจัยระดับบุคคล พบว่า ต้นทุนทางจิตใจและ ประวัติความรุนแรงในอดีตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อ การแสดงความรุนแรง สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่ แสดงให้เห็นว่าต้นทุนทางจิตใจมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจ และ ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนในการรับมือกับอุปสรรค ซึ่งมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการลดความรู้สึกด้านลบ เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด ความเหนื่อยล้าทางจิตใจ และความรู้สึกเป็นทุกข์ นำไปสู่การลดโอกาสการแสดงพฤติกรรม

ความรุนแรงในครอบครัว ระหว่างคู่รัก และในสถานที่ทำงาน³⁷⁻⁴⁰ ขณะที่อิทธิพลของประวัติความรุนแรงในอดีตสอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาการของความรุนแรงตามช่วงวัย ที่มองว่าความรุนแรงเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นลำดับขั้นและสามารถคาดการณ์ได้ เริ่มจากพฤติกรรมความรุนแรงระดับเบา เช่น การแสดงความขัดแย้งต่อผู้มีอำนาจ ต่อเนื่องไปสู่พฤติกรรมรุนแรงเชิงซ่อนเร้น เช่น การโกหกหรือขโมย จนพัฒนาเป็นพฤติกรรมความรุนแรงแบบเปิดเผยที่ส่งผลกระทบทางกายภาพและจิตใจต่อผู้อื่น²¹ พฤติกรรมเหล่านี้ยังได้รับอิทธิพลจากการเรียนรู้ทางสังคมและการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สะท้อนถึงการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ปัญหาหรือแสดงอำนาจ⁴¹⁻⁴³ นอกจากนี้ผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์ความรุนแรงจะมีผลกระทบทางจิตใจในรูปแบบของโรคเครียดหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (post-traumatic stress disorder: PTSD) มีความเสี่ยงต่อการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงเพื่อปกป้องตนเอง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ยากลำบากหรือเมื่อรับรู้ว่ามีอันตรายในการจัดการปัญหา^{44,45} ขณะที่ประวัติการเจ็บป่วยทางจิตเวช การรักษาทางจิตเวช การใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด และความรู้สึกสิ้นหวังซึมเศร้า จัดเป็นปัจจัยที่เอื้อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมรุนแรง สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้⁴⁶⁻⁴⁸ อย่างไรก็ตาม ความผิดปกติทางจิตเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำนายการแสดงพฤติกรรมรุนแรงได้เสมอไป^{49,50} อีกทั้งความผิดปกติทางจิตบางประเภทเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงบางประเภท เช่น ความรุนแรงทางกายต่อคู่ครองในผู้ที่มีบุคลิกภาพผิดปกติชนิดต่อต้านสังคมและชนิดก้าวร้าวก้าว⁵¹ การศึกษาย้อนหลังในผู้ป่วยจิตเวชพบว่า การกระทำความรุนแรงทางกายมีความสัมพันธ์กับโรคบุคลิกภาพผิดปกติ โรคจิตเภท หรือโรคจิตอื่น ๆ และภาวะบกพร่องทางสติปัญญา อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับการมีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์บางประการ เช่น เพศชาย อายุน้อย การศึกษาต่ำ การว่างงาน และการอาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่²⁸ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างโรคซึมเศร้ากับการกระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น ยกเว้นในผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่มีอาการทางจิตร่วมด้วย ซึ่งพบได้น้อย⁴⁹ ส่วนความรุนแรงในเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีมีความสัมพันธ์กับความผิดปกติของพฤติกรรมเกร (conduct disorder)²⁵

ปัจจัยระดับจุลภาค พบว่าปัจจัยจากครอบครัว และปัจจัยจากที่ทำงาน/โรงเรียนมีอิทธิพลสูงต่อการแสดง

ความรุนแรง เนื่องจากเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลมากที่สุด จึงมีส่วนสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์โดยตรงผ่านปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า (face-to-face) ซึ่งส่งผลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพ ความเชื่อ และค่านิยมระดับฐานราก รวมถึงการแสดงออกตามกาลเทศะและบรรทัดฐานของสังคม การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การขาดความผูกพันและการมีส่วนร่วมภายในครอบครัว ความขัดแย้งและการแสดงความรุนแรงในครอบครัว การทารุณกรรมในครอบครัว และปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวและคูชีวิต ส่งผลต่อความคับข้องใจ ความรู้สึกทางลบ และการแสดงความรุนแรงเมื่อมีโอกาส⁵²⁻⁵⁴ สำหรับวัยรุ่นน่าจะมีปัจจัยเสี่ยงจากโรงเรียนและเพื่อนร่วมด้วย เช่น การถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน การปรับตัวในโรงเรียน และการรวมกลุ่มกับเพื่อนที่สนับสนุนความรุนแรง⁵⁵ ส่วนวัยทำงานในการศึกษานี้พบว่าความมั่นคงในด้านอาชีพและการเงินมีผลกระทบสูงต่อการแสดงความรุนแรง เนื่องจากความรู้สึกมั่นคงเป็นหนึ่งในความต้องการพื้นฐานตามแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของ Maslow⁵⁶ เมื่อบุคคลสูญเสียความรู้สึกมั่นคง ร่วมกับการขาดทักษะการจัดการอารมณ์และการสนับสนุนทางสังคมที่เพียงพอและเหมาะสม จึงเลือกใช้ความรุนแรงเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหา⁵⁷⁻⁵⁹

ปัจจัยระดับมหภาค พบว่ายังไม่สามารถสรุปอิทธิพลของปัจจัยจากชุมชนต่อเหตุการณ์ที่ศึกษาได้ เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ แต่มีข้อสังเกตถึงความแตกต่างของปัจจัยก่อเหตุระหว่างชุมชนเมืองและนอกเมือง อย่างไรก็ตาม การแสดงพฤติกรรมความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต บรรทัดฐาน ค่านิยม ทศนคติของชุมชนต่อความรุนแรง รวมถึงสถานะทางเศรษฐกิจของชุมชน ด้วยเหตุนี้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการกำหนดมาตรการเฝ้าระวัง รับมือ และแจ้งเหตุการสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคม การจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และการเอื้อให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างทั่วถึง อาจช่วยลดความเสี่ยงและผลกระทบจากเหตุรุนแรงได้^{21,23} ขณะที่ปัจจัยจากสื่อสาธารณะแม้ยังไม่มี ความชัดเจนในการศึกษานี้ แต่อาจมีส่วนสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงในลักษณะของ “การเรียนรู้แฝง” เนื่องจากการรับรู้ความรุนแรงผ่านสื่อสาธารณะเป็นประจำ

ส่งผลต่อการยอมรับความรุนแรง ความเคยชินต่อความรุนแรง และพฤติกรรมเลียนแบบ โดยเฉพาะในเด็กและวัยรุ่นที่ยังมีวุฒิภาวะและกระบวนการรู้คิดที่ไม่สมบูรณ์^{60,61}

การศึกษานี้ใช้ชุดข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานข่าวที่เผยแพร่โดยสำนักข่าวระดับประเทศ ซึ่งจัดได้ว่ามีความเหมาะสม เป็นที่นิยม และสามารถนำมาใช้ได้จริงในการศึกษาประเด็นความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้าง^{8,62} เนื่องจากผู้ก่อเหตุมักเสียชีวิตในเหตุการณ์หรืออยู่ระหว่างรับโทษชั้นเด็ดขาด จึงเป็นการยากที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แต่ข้อมูลที่เป็นรายงานข่าวอาจมีลักษณะที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เช่น ความเพียงพอของข้อมูล ความลึกซึ้งของเนื้อหา และความแตกต่างในรายละเอียดข่าวที่อาจทำให้ยากต่อการสรุปข้อเท็จจริงที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์พหุกรณี ด้วยการกำหนดเกณฑ์คัดเข้าที่รัดกุม และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาแบบสามเส้าโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คนอย่างอิสระ จึงน่าจะลดความเอนเอียงของข้อค้นพบจากข้อมูลทุติยภูมิและช่วยขยายความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้น^{21,27,53-65} การศึกษาครั้งต่อไปอาจพิจารณาใช้การวิจัยผสมวิธี (mixed methods design) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ใกล้ชิดกับผู้ก่อเหตุ และผู้ได้รับผลกระทบ หรือใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม เช่น บทสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดและรายงานขององค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษามุมมองอื่นนอกเหนือจากระบบนิเวศของของผู้ก่อเหตุ เช่น ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง โดยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัดเนื่องจากเป็นประเด็นอ่อนไหว

สรุป

การวิเคราะห์พหุกรณีชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในแต่ละระดับในระบบนิเวศมีความเชื่อมโยงและส่งผลซึ่งกันและกันกระตุ้นให้บุคคลแสดงออกเป็นพฤติกรรมความรุนแรง ปัจจัยที่มีผลต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่มีผลกระทบในวงกว้างในระดับบุคคล ได้แก่ ต้นทุนทางจิตใจและประวัติความรุนแรงในอดีต ในระดับจุลภาค ได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความมั่นคงทางอาชีพ และความมั่นคงทางการเงิน และในระดับมหภาค ได้แก่ อิทธิพลจากชุมชนและการเรียนรู้จากสื่อสาธารณะที่นำเสนอความรุนแรงเป็นประจำ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์แนวโน้มและทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรงในสังคมไทย ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วน

มานิกา วิเศษสาธิต : ออกแบบการวิจัย ทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ข้อมูล เขียนนิพนธ์ต้นฉบับ ; ปิยพงศ์ แซ่ตั้ง : ทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ข้อมูล เขียนนิพนธ์ต้นฉบับ ; เสวียน แก้ววงษา : ทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ข้อมูล เขียนนิพนธ์ต้นฉบับ

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. WHO violence prevention unit: approach, objectives and activities 2022-2026 [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2022 [cited 2024 Mar 26]. Available from: <https://www.who.int/publications/m/item/who-violence-prevention-unit--approach--objectives-and-activities--2022-2026>
2. Hamby S. On defining violence, and why it matters. *Psychol Violence*. 2017;7(2):167-80. doi:10.1037/vio0000117.
3. Krug EG, Mercy JA, Dahlberg LL, Zwi AB. The world report on violence and health. *Lancet*. 2002;360(9339):1083-8. doi:10.1016/S0140-6736(02)11133-0.
4. International Health Policy Program Foundation. SDGs indicators 2016 [Internet]. Bangkok: International Health Policy Program Foundation; 2016 [cited 2024 Mar 21]. Available from: <https://www.sdgport-th.org/indicators-dashboards/>. (in Thai)
5. Department of Women's Affairs and Family Development. Statistics on family violence in the past 6 years [Internet]. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council; 2022 [cited 2024 Jan 11]. Available from: https://opendata.nesdc.go.th/dataset/https-drive-google-com-file-d-1kt8cnwofotck4om1_rzwxfcvxj7tob06-view-usp-sharing (in Thai)
6. Royal Thai Police. Statistics based on criminal offenses (4 groups of cases) [Internet]. Bangkok: Royal Thai Police; 2023 [cited 2024 Jan 11]. Available from: <https://www.crimespolice.com/portal/ข้อมูลสถิติคดี2/>. (in Thai)
7. Department of Corrections. Report on recidivism rates [Internet]. Bangkok: Department of Corrections; 2023 [cited 2024 Jan 11]. Available from: <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/searchGroup> (in Thai)

8. Peterson JK, Densley JA, Hauf M, Moldenhauer J. Epidemiology of mass shootings in the United States. *Annu Rev Clin Psychol.* 2024;20:125-48. doi:10.1146/annurev-clinpsy-081122-010256.
9. Thirawat S. Mass shooting [Internet]. Bangkok: The Secretariat of The House of Representatives; 2022 [cited 2024 Dec 9]. Available from: <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php> (in Thai)
10. Lowe SR, Galea S. The mental health consequences of mass shootings. *Trauma Violence Abuse.* 2017;18(1):62-82. doi:10.1177/1524838015591572.
11. Bronfenbrenner U. Ecological models of human development. *International Encyclopedia of Education.* 1994;3(2):37-43.
12. Cherry K, Susman D. A comprehensive guide to the Bronfenbrenner ecological model [Internet]. New York: Verywell Mind; 2023 [cited 2024 Mar 26]. Available from: <https://www.verywellmind.com/bronfenbrenner-ecological-model-7643403>
13. Main P. Explore Bronfenbrenner's ecological model - uncover the layers of human development and their intricate interplay in shaping individual growth [Internet]. Cambridge: Structural Learning; 2023 [cited 2024 Mar 26]. Available from: <https://www.structural-learning.com/post/bronfenbrenners-ecological-model>
14. Golden SD, McLeroy KR, Green LW, Earp JA, Lieberman LD. Upending the social ecological model to guide health promotion efforts toward policy and environmental change. *Health Educ Behav.* 2015; 42(1 Suppl):85-145. doi:10.1177/1090198115575098.
15. Eriksson M, Ghazinour M, Hammarström A. Different uses of Bronfenbrenner's ecological theory in public mental health research: what is their value for guiding public mental health policy and practice? *Soc Theory Health.* 2018;16:414-33. doi:10.1057/s41285-018-0065-6.
16. Dickson TJ, Darcy S. A systematic review and a novel temporal extension of the socioecological framework in sport and physical activity research. *Transl Sports Med.* 2021;4:163-73. doi:10.1002/tsm2.203.
17. Li H, Cheong JP. The impact of the COVID-19 pandemic on the physical fitness of primary school students in China based on the Bronfenbrenner ecological theory. *Front Psychol.* 2022;13:896046. doi:10.3389/fpsyg.2022.896046.
18. Obieche O, Lee M, Salehi N. Exploring attitudes towards smoking behaviour and cessation among hospitalized smokers via a socio-ecological framework: a scoping review. *Addict Behav.* 2021;122:107040. doi:10.1016/j.addbeh.2021.107040.
19. Flynn K, Mathias B. "How Am I Supposed to Act?": Adapting Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory to Understand the Developmental Impacts of Multiple Forms of Violence. *J Adolesc Res.* 2025;40(1):192-225. doi:10.1177/07435584231159674.
20. World Health Organization. The violence prevention alliance approach [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2022 [cited 2024 Dec 7]. Available from: <https://www.who.int/groups/violence-prevention-alliance/approach>
21. Ward C, Dawes A. Youth violence: sources and solutions in South Africa. Cape Town: University of Cape Town Press; 2012 [cited 2024 Jan 11]. Available from: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/25279/1/1004816.pdf#page=68>
22. Eisner MP, Malti T. Aggressive and violent behavior. In: Richard M, Michael E. *Handbook of child psychology and developmental science.* Hoboken: Socioemotional Processes; 2015.
23. Chan WY, Hollingsworth MA, Espelage DL, Mitchell KJ. Preventing violence in context: the importance of culture for implementing systemic change. *Psychol Violence.* 2016;6(1):22-6. doi:10.1037/vio0000021.
24. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Risk and protective factors [Internet]. Atlanta: Centers for Disease Control and Prevention; 2024 [cited 2024 Jan 11]. Available from: <https://www.cdc.gov/youth-violence/risk-factors/index.html>
25. Moyo GP. Children and adolescents' violence: the pattern and determinants beyond psychological theories. *J Pediatr.* 2020;6(2):138-45. doi:10.11648/j.ajp.20200602.24.
26. Gustafsson J. Single case studies vs. multiple case studies: a comparative study [Internet]. Halmstad: Halmstad University; 2017 [cited 2024 Jan 11]. Available from: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1064378/FULLTEXT01.pdf>
27. Santos KDS, Ribeiro MC, Queiroga DEU, Silva IAPD, Ferreira SMS. The use of multiple triangulations as a validation strategy in a qualitative study. *Cien Saude Colet.* 2020;25(2):655-64. Portuguese, English. doi:10.1590/1413-81232020252.12302018.
28. Pinna F, Tusconi M, Dessì C, Pittaluga G, Fiorillo A, Carpinello B. Violence and mental disorders. A retrospective study of people in charge of a community mental health center. *Int J Law Psychiatry.* 2016;47: 122-8. doi:10.1016/j.jljp.2016.02.015.
29. Yim IS, Kofman YB. The psychobiology of stress and intimate partner violence. *Psychoneuroendocrinology.* 2019;105:9-24. doi:10.1016/j.psyneuen.2018.08.017.

30. Rubenstein BL, Lu LZN, MacFarlane M, Stark L. Predictors of interpersonal violence in the household in humanitarian settings: a systematic review. *Trauma Violence Abuse*. 2020;21(1):31-44. doi:10.1177/1524838017738724.
31. Bresin K. Impulsivity and aggression: a meta-analysis using the UPPS model of impulsivity. *Aggress Violent Behav*. 2019;48:124-40. doi:10.1016/j.avb.2019.08.003.
32. Kwon R, Cabrera JF. Socioeconomic factors and mass shootings in the United States. *J Crit Public Health*. 2019;29(2):138-45. doi:10.1080/09581596.2017.1383599.
33. Fernandez E, Callen A, Johnson SL, Gaspar C, Kulhanek C, Jose-Bueno C. Prevalence, elicitors, and expression of anger in 21st century mass shootings. *Aggress Violent Behav*. 2020;55:101483. doi:10.1016/j.avb.2020.101483.
34. Laeheem K, Boonprakarn K. Relationships between family background in upbringing, experience of violence, and authority relationship, and violence behavior among Thai Muslim married couples in Pattani province. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkhla University*. 2018;10(2):411-37. (in Thai)
35. Sangworakittiwut S, Kwankua T. Issues of guns and ammunition affecting violence. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*. 2019;5(2):596-610. (in Thai)
36. Hansaudom P. Social work and dealing with violent situations in Thai society. *Journal of Social Synergy*. 2022;13(3):43-59. (in Thai)
37. Aliyev R, Karakus M. The effects of positive psychological capital and negative feelings on students' violence tendency. *Procedia Soc Behav Sci*. 2015;190:69-76. doi:10.1016/j.sbspro.2015.04.918.
38. Sarkar A, Garg N. "Peaceful workplace" only a myth?: examining the mediating role of psychological capital on spirituality and nonviolence behaviour at the workplace. *International Journal of Conflict Management*. 2020;31(5):709-28. doi:10.1108/IJCM-11-2019-0217.
39. Pirhadi Tavandashti R, Arefi M, Sajadian I. Efficacy of psychological capital training on the empathy and life meaning in the students with the signs of violence. *Journal of Applied Psychological Research*. 2024;15(2):319-35. doi:10.22059/japr.2024.337196.644278.
40. Tsirigotis K, Łuczak J. Resilience in Women who Experience Domestic Violence. *Psychiatr Q*. 2018;89(1):201-211. doi:10.1007/s11126-017-9529-4.
41. Cosme G. A social learning understanding of violence. *Academia Letters*. 2021. doi:10.20935/AL1019.
42. Srisompong B. Power relations in the context of violence [Internet]. One Stop Crisis Center: OSCC; 2022 [cited 2024 Dec 17]. Available from: https://www.oscc.consulting/media/95?utm_source=chatgpt.com (in Thai)
43. Boonnumma N. Structural violence: reflecting injustice and understanding individual behavior through a social work perspective. *Journal of Social Synergy*. 2022;13(3):27-42. (in Thai)
44. Wojciechowski TW. PTSD as a risk factor for the development of violence among juvenile offenders: a group-based trajectory modeling approach. *J Interpers Violence*. 2020;35(13-14):2511-35. doi:10.1177/0886260517704231.
45. Wright KA, Turanovic JJ, O'Neal EN, Morse SJ, Booth ET. The cycle of violence revisited: childhood victimization, resilience, and future violence. *J Interpers Violence*. 2016;34(6):1261-86. doi:10.1177/0886260516651090.
46. Psychiatry Database. Violence and mental illness [Internet]. Ontario, CA: PsychDB; 2024 [cited 2024 Jan 11]. Available from <https://www.psychdb.com/teaching/violence>
47. Yakubovich AR, Stöckl H, Murray J, Melendez-Torres GJ, Steinert JJ, Glavin CE, et al. Risk and protective factors for intimate partner violence against women: systematic review and meta-analyses of prospective-longitudinal studies. *Am J Public Health*. 2018;108(7):e1-11. doi:10.2105/AJPH.2018.304428.
48. Ruddell A, Pina A, Vasquez E. Domestic violence offending behaviors: a review of the literature examining childhood exposure, implicit theories, trait aggression and anger rumination as predictive factors. *Aggress Violent Behav*. 2017;34:154-65. doi:10.1016/j.avb.2017.01.016.
49. Ahonen L. The association between mental illness and violence. In: *Violence and mental illness: an overview* [Internet]. Berlin: Springer International Publishing; 2019 [cited 2024 Jan 11]. Available from: https://doi.org/10.1007/978-3-030-18750-7_4
50. Halle C, Tzani-Pepelasi C, Pylarinou NR, Fumagalli A. The link between mental health, crime and violence. *New Ideas Psychol*. 2020;58:100779. doi:10.1016/j.newideapsych.2020.100779.
51. Spencer C, Mallory AB, Cafferky BM, Kimmes JG, Beck AR, Stith SM. Mental health factors and intimate partner violence perpetration and victimization: a meta-analysis. *Psychol Violence*. 2019;9(1):1-17. doi:10.1037/vio0000156.
52. Ozer EJ, Lavi I, Douglas L, Wolf JP. Protective factors for youth exposed to violence in their communities: a review of family, school, and community moderators. *J Clin Child Adolesc Psychol*. 2017;46(3):353-78. doi:10.1080/15374416.2015.1046178.

53. Labella MH, Masten AS. Family influences on the development of aggression and violence. *Curr Opin Psychol*. 2018;19:11-6. doi:10.1016/j.copsyc.2017.03.028.
54. Ingram KM, Espelage DL, Davis JP, Merrin GJ. Family violence, sibling, and peer aggression during adolescence: associations with behavioral health outcomes. *Front Psychiatry*. 2020;11:472213. doi:10.3389/fpsy.2020.00026.
55. Polanin JR, Espelage DL, Grotzinger JK, Spinney E, Ingram KM, Valido A, et al. A meta-analysis of longitudinal partial correlations between school violence and mental health, school performance, and criminal or delinquent acts. *Psychol Bull*. 2021;147(2):115-33. doi:10.1037/bul0000314.
56. Bowen B. The matrix of needs: Reframing Maslow's hierarchy. *Health*. 2021;13(5):538-63. doi:10.4236/health.2021.135041.
57. Acquadro Maran D. Workplace violence: Prevalence, risk factors and preventive measures across the globe. *J Health Soc Sci*. 2020;5:13-22. doi:10.19204/2020/wrkp2.
58. Rudkjoebing LA, Bungum AB, Flachs EM, Eller NH, Borritz M, Aust B, et al. Work-related exposure to violence or threats and risk of mental disorders and symptoms: a systematic review and meta-analysis. *Scand J Work Environ Health*. 2020;46(4):339-49. doi:10.5271/sjweh.3877.
59. Sheppard DM, Newnam S, Louis RM, Perrett MS. Factors contributing to work-related violence: A systematic review and systems perspective. *Saf Sci*. 2022;154:105859. doi:10.1016/j.ssci.2022.105859.
60. Anderson CA, Suzuki K, Swing EL, Groves CL, Gentile DA, Prot S. et al. Media violence and other aggression risk factors in seven nations. *Pers Soc Psychol Bull*. 2017;43(7):986-98. doi:10.1177/0146167217703064.
61. Chadee D, Surette R, Chadee M, Brewster D. Copycat crime dynamics: the interplay of empathy, narrative persuasion and risk with likelihood to commit future criminality. *Psychol Pop Media Cult*. 2017;6(2):142-58. doi:10.1037/ppm0000088.
62. Duwe G. Patterns and prevalence of lethal mass violence. *Criminol Public Policy*. 2020;19(1):17-35. doi:10.1111/1745-9133.12478.
63. Carter N, Bryant-Lukosius D, DiCenso A, Blythe J, Neville AJ. The use of triangulation in qualitative research. *Oncol Nurs Forum*. 2014;41(5):545-7. doi:10.1188/14.ONF.545-547.
64. Bans-Akutey A, Tiimub BM. Triangulation in research. *Academia Letters*. 2021;2:1-6. doi:10.20935/AL3392.
65. Heale R, Twycross A. What is a case study? *Evid Based Nurs*. 2018;21(1):7-8. doi:10.1136/eb-2017-102845.